

اميراهل سنت ڏامتُ بَرَڪاتُهُمُ الْعَالِيَه جِي ڪتاب ”نيڪي جِي دعوت“ جِي هڪ
قسط مع ترميم ۽ اضافو

نظر جي حفاظت جي فضيلت

سنڌي

پيشڪش:
مجلس المدینة العلمیة (دعوت اسلامی)
ترجمو:
ٽرانسليشن ڊپارٽمنٽ (دعوت اسلامی)

- 02 هيڏانهن هوڏانهن ڏسڻ جو به حساب ٿيندو
06 نگاه مصطفيٰ سَلِّ اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جون ادائون
11 رستي جون تڪليف ڏيندڙ شين جي نشاندهي
16 غير محرم عورت سان هٿ ملائڻ جو عذاب

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ
اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

ڪتاب پڙهڻ جي دعا

ديني ڪتاب يا اسلامي سبق پڙهڻ کان پهريان هيٺ ڏنل دعا پڙهي
چڏيو اِن شَاءَ اللّٰهُ جيڪو ڪجهه پڙهندا ياد رهندو، دعا هي آهي:

اَللّٰهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنَا حِكْمَتَكَ وَاَنْشُرْ عَلَيْنَا رَحْمَتَكَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْاِكْرَامِ
ترجمو: اي الله عَزَّوَجَلَّ اسان تي علم ۽ حڪمت جا دروازا کولي ڇڏ ۽ اسان تي
پنهنجي رحمت نازل فرما! اي عظمت ۽ بزرگي وارا!

(مستطرف ج ۱ ص ۴۰ دار الفڪر بيروت)

طالب غم
مدینه
بقيع
و
مغفرت

(نوٽ: اول آخر هڪ ڪپيرو درود شريف پڙهي ڇڏيو)

رسالي جو نالو: نظر جي حفاظت جي فضيلت

ڇاپو پهريون: جمادي الآخر 1444ھ جنوري 2023ع

تعداد:

ڇاپيندڙ: مڪتبه المدينه عالمي مدني مرڪز فيضان مدينه ڪراچي

مدني التجا: ڪنهن کي به هي ڪتاب ڇاپڻ جي اجازت ناهي

ڪتاب خريد ڪندڙ توجهه فرمائڻ

ڪتاب جي ڇپائي ۾ ڪا وڏي خرابي هجي يا صفحا گهٽ هجن يا بائبنڊنگ
۾ اڳتي پوئتي ٿي ويا هجن ته مڪتبه المدينه سان رابطو فرمايو.

نظر جي حفاظت جي فضيلت

پيشڪش

اسلامڪ ريسرچ سينٽر (دعوت اسلامي)

ترجمو

ٽرانسليشن ڊپارٽمنٽ (دعوت اسلامي)

هن رسالي جو آسان سنڌي زبان ۾ ترجمي ڪرڻ جي وس آهر ڪوشش ڪئي آهي. جيڪڏهن ترجمي يا ڪمپوزنگ ۾ ڪٿي ڪا ڪمي بيشي نظر اچي ته ٽرانسليشن ڊپارٽمنٽ کي آگاه ڪري ثواب جا حقدار بڻجو.

رابطي جي لاءِ:

ٽرانسليشن ڊپارٽمنٽ (دعوت اسلامي) عالمي مدني مرڪز فيضان مدينه

محلہ سو داگران پراڻي سبزي منڊي ڪراچي

UAN: ☎ +92-21-111-25-26-92 – Ext. 7213

Email: ✉ translation@dawateislami.net

فهرست

- 1..... دعاءِ عطار:
- 1..... درود شريف جي فضيلت
- 1..... نظر جي حفاظت جي فضيلت
- 2..... هيڏانهن هوڏانهن ڏسڻ جو ٻه
- 2..... قيامت جي ڏينهن حساب ٿيندو
- 3..... نگاهن جي حفاظت جو قرآني حڪم
- 3..... اکين ۾ باهه پري ويندي
- 3..... باهه جي سرائي
- 4..... ”زينب“ جي چار اکرن جي نسبت
- 4..... سان نظر جي باري ۾ 4 حديثون
- 4..... ڄاڻي وائي ڪري نظر نه وجهو
- 4..... نظر جي حفاظت جي فضيلت
- 5..... ابلين جو زهريلو تير
- 5..... عورت جي چادر نه ڏسو
- 5..... گنگوڙ ۾ نظر ڪٿي هجي؟
- 6..... مدني چينل کان متاثر ٿي 12 افرادن جو قبول اسلام
- 8..... نگاهه مصطفيٰ ﷺ جون ادائون
- 9..... پگهريل سيسواکين ۾ داخل ڪيو ويندو
- 10..... مان T.B جو مريض هئس
- 12..... بيماري جي عظيم الشان فضيلت
- 13..... رستي جو حق نمبر 2 تڪليف ڏيندڙ شين کي پري ڪرڻ
- 13..... ڪنڊيدار ٿاري هٽائڻ واري جي مغفرت ٿي وئي

- 13 ..... رستي مان تڪليف واري شيءِ هٽائڻ جو ثواب
- 14 ..... رستي جون تڪليف ڏيندڙ
- 14 ..... شين جي نشاندهي
- 15 ..... رستي جو حق نمبر 3 سلام جو جواب ڏيڻ
- 15 ..... 100 مان 90 رحمتون ان کي ملن ٿيون جيڪو
- 17 ..... سلام جا 11 مدني گل
- 18 ..... هٿ ملائڻ جا 14 مدني گل
- 20 ..... غير عورت سان هٿ ملائڻ جو عذاب
- 21 ..... رستي جو حق نمبر (4) نيڪي جو حڪم ڪرڻ ۽ برائي کان منع ڪرڻ.

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
مَا بَعُدَ قَاعُودًا يَا لَدِيهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نظر جي حفاظت جي فضيلت

دعاء عطار:

يا الله پاڪ! جيڪو مڪمل رسالو ”نظر جي حفاظت“ پڙهي يا ٻڌي وٺي ان کي تمام گناهن کان بچائي ڪري مسلمانن جي حق تلفين کان بچاءِ ۽ ان جي بي حساب مغفرت ٿئي.

اٰمِيْن بِحَاكِئَةِ النَّبِيِّ الْاَمِيْن صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

درود شريف جي فضيلت

فرمانِ آخري نبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: جنهن ڏينهن ۽ رات ۾ منهنجي طرف شوق ۽ محبت سان ٿي ٿي پيرا ڏرود پاڪ پڙهيو، الله پاڪ تي حق آهي ته هو ان جي ان ڏينهن ۽ ان رات جا گناهه بخشي ڇڏي

(معجم كبير، جلد 18 ص 362، حديث: 928)

پڙهڻ رهڻ ڏرود و سلام بھائيو! ڏم ڏم
فضل خدا سے دونوں جہاں کے بنیں گے کام

نظر جي حفاظت جي فضيلت

بخاري شريف ۾ آهي، حضرت ابو سعيد خُدري رَضِيَ اللهُ عَنْهُ کان روايت آهي ته نبين جي سالار، حضور نبي اڪرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ (صحابه ڪرام (ڪي) ارشاد فرمايو: توهان رستي تي ويهڻ کان بچو! صحابه ڪرام عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان عرض ڪيو: اسان انهن مجلسن ۾ ويهي ڪري (ضروري) گفتگو ڪندا آهيون ۽ هي اسان جي لاءِ ضروري آهي، فرمايائون:

جڏهن توهان مجلسن ۾ اچو ته رستي کي ان جو حق ڏيو، عرض ڪيو ويو: رستي جو حق ڇا آهي؟ ارشاد فرمائون: **(1)** نگاهون هيٺ رکڻ **(2)** تڪليف واريون شيون پري ڪرڻ **(3)** سلام جو جواب ڏيڻ **(4)** نيڪي جو حڪم ڏيڻ ۽ برائي کان منع ڪرڻ.

(صحيح بخاري ج 4 ص 165 حديث 6229)

هيڏانهن هوڏانهن ڏسڻ جو به قيامت جي ڏينهن حساب ٿيندو

پيارا پيارا اسلامي ڀائرو! هن حديث پاڪ ۾ رستي جا چار حق بيان ڪيا ويا آهن: رستي جو حق **(1)** نگاهون هيٺ رکڻ: واقعي ان جي بيحد اهميت آهي، تنهنڪري آخرت جو ثواب حاصل ڪرڻ جي نيت سان اکين جي باري ۾ نيڪي جي دعوت پيش ڪيان ٿو، حُجَّةُ

الإسلام حضرت امام ابو حامد محمد بن محمد غزالي رحمۃ الله عليه فرمائن ٿا:

اک کي هر فضول ڳالهه (يعني جنهن جي ضرورت نه هجي ان) کان بچائي، چو ته الله پاڪ جهڙي طرح ”فضول گفتگو“ جي باري ۾ پڇا ڪندو ائين قیامت جي ڏينهن ٻانهي کان ”فضول نظر“ (يعني بلا

ضرورت هيڏانهن هوڏانهن ڏسڻ) جي باري ۾ سوال ڪندو. (احياء العلوم ج 5 ص

126) **أَجَبِيَّه** (يعني جنهن سان شادي هميشه جي لاءِ حرام نه هجي ان) کي ڏسڻ

کان پاڻ کي بچائڻ نهايت ضروري آهي حديث شريف ۾ آهي:

”الْعَبْيَانِ تَرَبَّان“ يعني اڪيون زنا ڪن ٿيون. (مسند امام احمد ج 3 ص 305 حديث 8852)

جيڪڏهن راه ۾ نگاهون چڻي پاسي ڊوڙائيندا رهياسين ته بدنگاهي

کان بچڻ بيحد دشوار ٿي ويندو آهي خدا جو قسم بدنگاهي جو عذاب برداشت ٿي نه سگهندو.

نگاهن جي حفاظت جو قرآني حکم

دعوت اسلامي جي مکتبه المدینہ جو شايع ٿيل 397 صفحن تي مشتمل ڪتاب ”پردي جي باري ۾ سوال جواب“ مان ڪجهه حصو ملاحظہ فرمايو: اللہ پاڪ مردن کي نگاهن جي حفاظت جي تاڪيد ڪندي سيپاري 18 سورة النور جي آيت نمبر 30 ۾ ارشاد فرمائي ٿو:

ترجمو ڪنزالايمان: مسلمان مردن کي حکم ڏي ته پنهنجي نظر ڪجهه جهڪي رکن.

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ
(پ 18 النور 30)

عورتن جي لاءِ ارشاد آهي:

ترجمو ڪنزالايمان: ۽ مسلمان عورتن کي حکم ڏي ته پنهنجون نظرون ڪجهه جهڪيون رکن.

وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ
(پ 18 النور 31)

اڪين ۾ باهه پري ويندي

حضرت امام ابو حامد محمد بن محمد غزالي رحمۃ اللہ علیہ نقل فرمائن ٿا: جيڪو پنهنجي اڪين کي حرام نظر سان پريندو، قيامت جي ڏينهن ان جي اڪين ۾ باهه پري ويندي.

(مڪاشفة القلوب ص 10)

باهه جي سرائي

حضرت علامہ ابوالفترج عبدالرحمن ابن جوزي رحمۃ اللہ علیہ نقل ڪن ٿا: عورت جي محاسن (يعني حسن و جمال) کي ڏسڻ ابليس جي زهر ۾ ٻڌل تيرن منجهان هڪ تير آهي، جنهن نامحرم کان اڪ جي حفاظت

نه ڪئي ان جي اک ۾ قيامت جي ڏينهن باهه جي سرائي ڦيري ويندي.

(بحرالدموع ص 171)

”زينب“ جي چار اکرن جي نسبت

سان نظر جي باري ۾ 4 حديثون

(1) حضرت جرير بن عبدالله رضي الله عنه روايت ڪن ٿا، مون سرڪار دوعالم، نور مجسم صلی الله عليه وآله وسلم کان اوچتو نظر پئجي ويو ۽ چڱو متعلق پڇا ڪئي، ته ارشاد فرمائون: پنهنجي نگاهه ڦيري ڇڏيو.

(صحيح مسلم ص 1190 حديث 2159)

ڄاڻي وائي ڪري نظرن وجهو

(2) سرڪار مدينه منوره، سردار مڪ مڪرم صلی الله عليه وآله وسلم حضرت مولاءِ ڪائنات، علي المرتضيٰ، شير خدا رضي الله عنه کي فرمايو: هڪ نظر کان پوءِ ٻي نظر نه ڪريو (يعني جيڪڏهن اوچتو بنا ارادي جي ڪنهن تي نظر پئي ته فوراً نظر ڦيري ڇڏي ۽ ٻيهر نظر نه ڪري) جو پهرين نظر جائز آهي ۽ ٻي نظر جائز ناهي.

(سنن ابی داؤد ج 2 ص 358 حديث 2149)

نظر جي حفاظت جي فضيلت

(3) تاجدار مدينه صلی الله عليه وآله وسلم جو فرمان آهي: جيڪو مسلمان ڪنهن عورت جي خوبين جي طرف پهريون ڀيرو نظر ڪري (يعني بنا ارادي جي نظر پئجي وڃي) پوءِ پنهنجي نگاهه جهڪائي، الله پاڪ ان کي اهڙي عبادت عطا فرمائيندو جنهن جي اهو لذت ماڻيندو.

(المسند امام احمد بن حنبل ج 8 ص 299 حديث 22341)

ابليس جو زهريلو تير

﴿4﴾ الله پاڪ جي محبوب صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ جو فرمان آهي ته حديث قدسي (يعني رب پاڪ جو فرمان) آهي: نظر ابليس جي تيرن مان هڪ زهر ۾ ڀريل تير آهي پوءِ جيڪو شخص منهنجي خوف کان ان کي ڇڏي ڏيندو ته مان ان کي اهڙو ايمان عطا ڪندس جنهن جي مٿان هو پنهنجي دل ۾ محسوس ڪندو.

(المعجم الكبير للطبراني ج 10 ص 173 حديث 10362)

عورت جي چادر به نه ڏسو

حضرت علاء بن زياد رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فرمائن ٿا: پنهنجي نظر کي عورت جي چادر تي به نه وجهو ڇو ته نظر دل ۾ شهوت پيدا ڪندي آهي.

(حليۃ الأولياء ج 2 ص 277)

گفتگو ۾ نظر کڻي هجي؟

سوال: ڇا گفتگو ڪندي نظر جهڪائي رکڻ ضروري آهي؟

جواب: ان جون صورتون آهن مثلاً مرد جو مخاطب (يعني جنهن سان ڳالهائي رهيا آهيو اهو) **آمرد** هجي ۽ ان کي ڏسڻ سان شهوت ايندي هجي (يا شرعي اجازت سان مرد ڪنهن آجَنبِيَّ سان، يا عورت ڪنهن اجنبِي مرد سان ڳالهائي رهي هجي) ته اهڙي طرح نظر جهڪائي ڪري گفتگو ڪري جو ان جي چهري بلڪ بدن جي ڪنهن عضوي ايتري تائين جو لباس تي به نظر نه پوي، جيڪڏهن ڪا شرعي رڪاوٽ نه هجي ته مخاطب (يعني جنهن سان ڳالهائي رهيا آهيو اُن) جي چهري جي طرف ڏسي ڪري به گفتگو ڪرڻ ۾ شرعاً ڪو حرج ناهي، جيڪڏهن نگاهن جي حفاظت جي عادت بڻائڻ جي نيت سان هرڪنهن سان نظر جهڪائي ڪري ڳالهائڻ جو معمول آهي ته تمام

سني ڳالهه آهي ڇو ته مشاهدو اهو ئي آهي ته في زمانه جنهن جي نگاهون جهڪائي ڪري گفتگو ڪرڻ جي عادت ناهي هوندي، ان کي امرد يا آجنيبي سان ڳالهائڻ وقت نگاهون جهڪائي رکڻ سخت ڏکيو لڳندو آهي.

مدني چينل کان متاثر ٿي 12 افرادن جو قبول اسلام

پيارا پيارا اسلامي ڀائرو! نگاهون هيٺ رکڻ جون برڪتون مرحبا! اچو! انهي ضمن ۾ هڪ انوکي **مدني بهار** ٻڌون ٿا، جيئن ته ڪراچي جي هڪ مبلغ دعوت اسلامي جي بيان جو خلاصو آهي ته مديني پاڪ ۾ **جمعة المبارڪ** جي ڏينهن (2 جمادي الاخرى 1432 مطابق 6 مئي 2011) تقريباً 4 وڳي سبز عمامي واري هڪ نوجوان سان ملاقات ٿي، دوران گفتگو انهن انڪشاف ڪيو: مان بمبئي (هند) جو رهڻ وارو آهيان مون سميت اسان جي گهر جي سڀني ڀائين يعني 12 افراد (جمعة المبارڪ 5 ذوالحجّة الحرام 1431هه مطابق 2010/11/12) اسلام قبول ڪيو، اسلام قبول ڪرڻ جو سبب بيان ڪندي ان ڪجهه هيئن چيو: اسان جي گهر وارا ڪجهه عرصي کان دعوت اسلامي جو مدني چينل ڏسڻ لڳا هئا، ان جي سلسلن ۾ مسلمانن اسلامي جو حليو، انهن جا مسڪرائيندڙ چهره ۽ بيان جي سادگي اسان کي ڏاڍي وڻندي هئي، حالانڪ هن کان پهريان اسان بي عمل مسلمانن جون حرڪتون ڏسي گهڻو بدظن هئاسين پر مدني چينل تي اسلام جي حقيقي تصوير ڏسي اسان اسلام کان بيحد متاثر ٿيڻ لڳاسين، خاص ڪري دعوت اسلامي جي مبلغن جو هر هر نگاهون جهڪائڻ جي ترغيب ڏيارڻ اسان کي تمام وڻندو هو ۽ اکين جي قفل مدينه جي فائدي جا تذڪرا ٻڌي اسان تمام گهڻو خوش ٿيندا هئاسين، منهنجي امڙ ساڻن سڀني کي چوندي هئي: هن بي حياتي واري دؤر ۾ به هي ماڻهو نگاهون

هيٺ رڪڻ جو درس ڏين ٿا. واقعي نگاهون هيٺ ئي رڪڻ گهرجن، مدني چينل جا سلسلا ڏسندي ڏسندي اسان جي دل ۾ اسلام جي محبت ايتري ته وڌي وئي جو گهر ۾ اسلام قبول ڪرڻ جون ڳالهيون ٿيڻ لڳيون پر اسان خوفزده هئاسين ته ماڻهو ڇا چوندا؟ انهيءَ سوال جو جواب به اسان کي مدني چينل تان ئي مليو، ٿيو ائين جو نگران شوري ۽ مبلغ دعوت اسلامي حاجي ابوحامد محمد عمران عطاري جڏهن ”لوگ ڪيائين ڳ؟“ جي، موضوع تي سنتن پريو بيان فرمايو ته سڀني گهر وارن جو ذهن بڻجي ويو ته هاڻي اسان کي ماڻهن جي پرواهه نه ڪرڻ گهرجي ۽ **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ!** اسان ڪلمو پڙهي ڪري اسلام جي دامن ۾ اچي وياسين، مان گورنمنٽ ملازم آهيان اسلام قبول ڪرڻ کان پوءِ منهنجو نالو محمد ابراهيم رکيو ويو ۽ **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ** مان حضور غوث پاڪ رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ جي سلسلي ۾ مرید به بڻجي چڪو آهيان، مبلغ دعوت اسلامي جو وڌيڪ بيان آهي ته جڏهن ان نومسلم نوجوان اسان سان گڏ سونهري چارين جي سامهون حاضري ڏني ته ان تي عجيب رقت طاري ٿي وئي ۽ روئي روئي انهيءَ عرض کي هر هر دهرائڻ لڳو: ”يار رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ! مون کي اڪين جو قفل مدينه عطا ڪريو“ پوءِ انهن گنبد خضرا جي ساڀي ۾ پنهنجي هن عزم جو اظهار ڪيو ته **اِنْ شَاءَ اللهُ** هاڻي مان ٻين غير مسلمانن کي اسلام سان وابسته ڪرڻ جي پريور ڪوشش ڪندس، الله تعاليٰ انهن کي ۽ انهن جي صدقي اسان سڀني کي دعوت اسلامي جي مدني ماحول ۾ استقامت نصيب فرمائي، 12 افرادن جي اسلام قبول ڪرڻ جو سبب بڻجڻ وارو سنتن پريو بيان ”لوگ ڪيائين ڳ؟“ جي **V.C.D** مڪتبه المدينه تان حاصل ڪري سگهجي ٿي ۽

دعوت اسلامي جي ويب سائيت www.dawateislami.net تي ڏسي ۽
 ٻڌي به سگهجي ٿي.

اللہ کرم ایسا کرے تجھ پہ جہاں میں
 اے دعوت اسلامی تیری دھوم مچی ہو

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

نگاه مصطفيٰ ﷺ جون ادائون

سوال: سرڪارِ مدينه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ جي نظر فرمائڻ جا مختلف انداز
 ٻڌايو؟

جواب: (1) ڪنهن جي چهري تي نظرون نه جمائيندا هئا (2)
 ڪنهن شيءِ ڏانهن نه ڏسڻ جي حالت ۾ نگاهون هيٺ رکندا هئا (3)
 سندن نظر شريف آسمان جي بدران اڪثر ڪري زمين جي طرف
 هوندي هئي، مراد هي ته اڪثر خاموشي جي وقت مبارڪ نگاهون
 جهڪيل هونديون هيون (4) اڪثر گوشهءَ چشم (يعني اکين جا اهي
 ڪناري جيڪا ڪنپتي سان مليل هوندا آهن) سان ڏسندا هئا مطلب هي
 ته: شرم ۽ حياءَ جي ڪري پوري اک پري نه ڏسندا هئا (5) جڏهن
 ڪنهن طرف توجّه فرمائيندا هئا ته پورا مُتَوَجِّه ٿيندا هئا يعني ڌيان
 نه هٽائيندا هئا ۽ ڪجهه عالمن هي به فرمايو ته صرف ڪنڌ ورائي
 ڪنهن طرف مُتَوَجِّه نه ٿيندا هئا بلڪ پوري بدن مبارڪ سان مُتَوَجِّه
 ٿيندا هئا.

(ملخص از جمع الوسائل في شرح الشمائل للقاري ص 52-53، احياء العلوم ج 2 ص 442)

جس طرف اُڻه گئي دم میں دم آگيا

اُس نگاه عنایت پہ لاکھوں سلام

(حدائق بخشش شريف)

شرح ڪلام رضا: منهنجا آقا اعليٰ حضرت رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ هُن شعر ۾ فرمائن ٿا:
 اسان جي پياري پياري آقا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ جي نگاه ڪرم دنيا ۽ آخرت
 ۾ جنهن پاسي ڪجهي مرده جسمن ۾ جان ۽ روحن ۾ تازگي اچي
 وئي، اسان جي مڪي مدني آقا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ جي رحمتن ۽ عنايتن
 پري پاڪ نظر تي لکين سلام، اعليٰ حضرت رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ جي هن شعر
 تي حضرت مولانا اختر الحامدي رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ چاته خوب تضمين لکي
 آهي:

پڙگي جس په مشرئين بخشاگيا   ديڪها جس سمت ابر ڪرم چهاگيا
 رنجدهر هوگيازندگي پاگيا   جس طرف اُڻهگئي دم ميں دم آگيا
 اُس نگاهِ عنايت په لاکھوں سلام

(حدائق بخشش شريف)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ   صَلَّى اللهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

پگھريل سيسواکين ۾ داخل ڪيو ويندو

منقول آهي: ”جيڪو شخص شهوت سان ڪنهن اَجَبِيَّ (يعني ڌاري عورت) جي حُسن ۽ جمال کي ڏسندو ته قيامت جي ڏينهن ان جي اکين ۾ سيسو پگھاري وڌو ويندو.“ (هدايه ج 2 ص 368) يقيناً پاڄائي به اَجَبِيَّ ئي آهي، جيڪي ڏير پنهنجي پاڄائي کي ڄاڻي وائي ڏسندا آهن، بي تڪلف ٿيندا ۽ مذاق مسخري ڪندا آهن، اهي الله پاڪ جي عذاب کان ڊڄي ڪري فوراً سچي توبه ڪن، پاڄائي جيڪڏهن ننڍي ڏير کي ننڍو پاءُ ۽ وڏي ڏير کي وڏو پاءُ چئي ڇڏي ته اُن سان بي پردگي ۽ بي تڪلفي جائز ناهي ٿي ويندي، ۽ ڏير پاڄائي بدنگاهي، بي تڪلفي ڪل پوڳ وغيره گناهن جي معاملي ۾ وڌيڪ

ڦاسندا ويندا آهن، ياد رکڻو! ڏير ۽ پاڇائي جو پاڻ ۾ بلا ضرورت ۽ بي تڪلفي سان گفتگو ڪرڻ به مسلسل خطري جي گهٽي وڃائيندو رهندو آهي! پلائي انهيءَ ۾ آهي ته نه هڪ ٻي کي ڏسو، ۽ نه ئي پاڻ ۾ بلا ضرورت ۽ بي تڪلفي سان ڳالهايو.

ديکھنا هے تو مدینه دیکھئے

تھر شاہی کا نظارہ کچھ نہیں

صَلُّوا عَلَي الْحَبِيبِ صَلَّى اللهُ عَلَي مُحَمَّد

مان T.B جو مريض هئس

شرم ۽ حياءَ جو جذبو ماڻڻ، بدنگاهي جي آفتن کان پاڻ کي ڊيڄارڻ، نگاهن جي حفاظت جي تڙپ وڌائڻ، ڳالهه ڪندي نگاهون هيٺ رکڻ جي عادت بڻائڻ جي لاءِ عاشقان رسول جي ديني تحريڪ دعوت اسلامي جي ديني ماحول سان هر دم وابسته رهڻ، ۽ پنهنجي هن مدني مقصد ”مون کي پنهنجي ۽ سڄي دنيا جي ماڻهن جي اصلاح جي ڪوشش ڪرڻي آهي“ جي حصول خاطر پنهنجي ايمان جي حفاظت جي لاءِ فڪرمند رهڻ، نمازن جي پابندي جاري رکڻ، سنتن تي عمل ڪندي نڪ اعمال جي مطابق زندگي گذاريو ۽ ان تي استقامت حاصل ڪرڻ جي لاءِ روزانو پنهنجو ”جائزو“ وٺي ڪري نڪ اعمال جو رسالو پُر ڪندا رهڻ ۽ هر مدني مهيني جي پهرين تاريخ تي پنهنجي علائقي جي ذميدار کي جمع ڪرايو ۽ پابندي سان هر مهيني گهٽ ۾ گهٽ ٽن ڏينهن جي سنتن جي تربيت جي مدني قافلي ۾ عاشقان رسول سان گڏ سنتن پريو سفر ڪريو، اچو! اوهان جي ترغيب لاءِ هڪ مدني بهار ٻڌايان ٿو: ضلع ننڪانه (پنجاب پاڪستان) جي هڪ اسلامي پيءُ جو بيان پنهنجي انداز ۾ پيش ڪرڻ

جي ڪوشش ڪيان ٿو، **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ** (هي بيان ڏيڻ وقت) مان تقريباً 12 سالن کان لاءِ عاشقان رسول جي ديني تحريڪ **دعوت اسلامي** سان وابسته آهيان، وابستگي جو سبب بين الاقوامي ٽن ڏينهن جي سنتن پري اجتماع (صحراءِ مدينه، ملتان شريف) ۾ حاضري هو، اجتماع جي ساڍن ستن مهينن کان پوءِ سخت بيمار ٿي پيس، ڊاڪٽرن منهنجي مرض کي **T.B** قرار ڏنو، بيماري ۾ تقريباً ساڍا چار مهينا گذري ويا ۽ هڪ ڀيرو وري ٽن ڏينهن جي سنتن پري اجتماع جو موسم بهار اچي پهتو، مان وڃڻ جي لاءِ بيقرار ٿيس پر گهر وارا رڪاوٽ بڻجي ويا مون امڙ سائڻ جو ذهن بڻايو ته اتي گهڻي تعداد ۾ عاشقان رسول تشریف آڻيندا آهن مون کي وڃڻ ڏيو، نيڪ ماڻهن جي صحبت ۽ اتي ٿيڻ واري رقت انگيز دعا جي برڪت سان **اِنْ شَاءَ اللّٰهُ** مان صحت جي نعمت حاصل ڪري موٽندس، **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ!** مون کي اجازت ملي وئي دوائون وغيره ساڻ ڪڍي اجتماع ۾ اچي پهتس، اختتامِي رقت انگيز دعا ختم ٿيڻ واري هئي، منهنجي دل ۾ حسرت پيدا ٿي دعائون ته ڪافي ٿيون پر منهنجي مرض **T.B** جي لاءِ صراحهً (يعني صاف لفظن ۾) دعا نه گهري وئي، ڪاش! **T.B** جي مريضن جي لاءِ به دعا ٿي وڃي، اڃا هي ڳالهه منهنجي ذهن ۾ آئي هئي جو ڪمال ٿي ويو! دعا ڪرائڻ واري جو ڪجهه هيئن آواز مائڪ تي گونجيو: ياالله جيڪي ڪينسر جا مريض آهن، جيڪي **T.B** جا مريض آهن انهن کي به شفا ڪامله عطا فرمائ، دعا ۾ هڪ يا ٻه ٻين بيمارين جا نالا پڻ ورتا ويا جيڪي مان وساري چڪو آهيان، خير **T.B** کان شفا جي دعا ٻڌندي ئي منهنجي دل جڻ پڪاريو، بس هاڻي تون نيڪ ٿي وئين، اجتماع جي واپسي جي ٻئي ڏينهن ”چيڪ اپ“ ڪرائڻ جي لاءِ پنجاب جي شهر شيخوپوره ويس، ايڪسرو

وغیره ڪرايو، X. RAYS ڏسي اسپيشلٽ ڊاڪٽر اچرج ۾ پئجي ويو ۽ چوڻ لڳو: مبارڪ هجي اوهان جي T.B ختم ٿي چڪي آهي.

شفاق سے دلوائے گاندنی ماحول
تم اپنا کے دیکھو ذرا مندی ماحول

اگرچہ ہوئی بی نہ گھبرائو پھر بھی
تمہیں صحت و عاقبت ہوگی حاصل

بیماری جي عظیم الشان فضيلت

پيارا پيارا اسلامي ڀائرو! ڏنو توهان! الله پاڪ جي رحمت سان سنتن پري اجتماع ۾ شرڪت ڪرڻ واري اسلامي ڀاءُ جي TB جي بيماري ختم ٿي وئي، اسان الله پاڪ کان عبادت تي قوت حاصل ڪرڻ جي لاءِ صحت جا طلبگار آهيون، تڏهن به جيڪڏهن ڪا بيماري ٿي پوي ته همت نه هاريو، صبر ڪندي بيماري تي ملندڙ آخرت جي ثواب تي نظر رکو، جيئن حضرت انس بن مالڪ رضي الله عنه کان روايت آهي ته تمام نبين جي سرور، بنهي جهانن جي تاجور، سلطان بحر و بر صلى الله عليه وآله وسلم فرمايو: جڏهن مسلمان ڪنهن جسماني بيماري ۾ مبتلا ٿيندو آهي ته ملائڪه کي حڪم ٿيندو آهي ته تون ان جون اهي نيڪيون لک جيڪي هو پهريان ڪندو هو جيڪڏهن ان کي شفا ڏيندو آهي ته ڏوئي ڇڏيندو آهي ۽ پاڪ ڪري ڇڏيندو آهي ۽ جيڪڏهن ان کي موت ڏيندو آهي ته بخشي ڇڏيندو ۽ رحم ڪندو آهي.

(شرح السنّة للبخاري ج 3 ص 187 حديث 1424)

ہائے بے خوف عذابوں سے ہوا جاتا ہے
یہ عرض تیرے گناہوں کو مٹا جاتا ہے
بھائی! کیوں اس کو فراموش کیا جاتا ہے

عارضی آفتِ دنیا سے تودل ڏرتا ہے
یہ ترا جسم جو بیمار ہے تشویش نہ کر
اصل برباد کن امراض گناہوں کے ہیں

(وسائلِ بخشش ص ۱۲۶)

صَلَّى اللهُ عَلَى مُحَمَّد

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب

رستي جو حق نمبر (2) تڪليف ڏيندڙ شين کي پري ڪرڻ ڪنڊيدار تاري هٽائڻ واري جي مغفرت تي وٺي

هن ئي رسالي جي صفحي نمبر (02) تي ڏنل بخاري شريف جي حديث شريف ”رستي تي ويهڻ جا حق“ ۾ ذڪر ٿيل حق نمبر 1 ”نگاهون هيٺ رکڻ“ جي باري ۾ ”نيڪي جي دعوت“ جا ڪيئي مدني گل حاضر ڪيا ويا انهيءَ روايت ۾ بيان ڪيل حق نمبر 2 ”تڪليف ڏيندڙ شين کي پري ڪرڻ“ جي ضمن ۾ نيڪي جي دعوت جا ڪجهه مدني گل پيش ڪيان ٿو، سماعت فرمايو: يقيناً مسلمانن جي واٽن تان تڪليف واريون شيون پري ڪرڻ جي وڏي فضيلت آهي، جيئن دعوت اسلامي جي مڪتبه المدينه جي شايع ٿيل ڪتاب ”جنت ۾ لڳڻ والي اعمال“ جي صفحي 623 تي **فرمانِ مصطفيٰ** صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ آهي: هڪ شخص ڪنهن رستي تان گذري رهيو هو ان رستي تي هڪ ڪنڊيدار تاري ڏني ته ان کي رستي کان پري ڪيائين ته الله پاڪ کي ان شخص جو هي عمل پسند آيو ۽ ان جي مغفرت فرمائي ڇڏي.

(صحيح مسلم ص 1060، حديث 1914)

توڻه جي سڌاڻ يا يارب

اور مضبوط هوڳيا يارب

(ذوقِ نعت)

سَبَقَتْ رَحْمَتِي عَلَى غَضَبِي¹

آخراً هم گناه گاروں کا

رستي مان تڪليف واري شيءِ هٽائڻ جو ثواب

حضرت ابودرداء رَضِيَ اللهُ عَنْهُ کان روايت آهي: جنهن مسلمان جي رستي تان ايذاء ڏيندڙ شيءِ هٽائي ان جي لاءِ هڪ نيڪي لکي ويندي ۽ جنهن

¹ منهنجي رحمت منهنجي غضب کان وڌيڪ آهي

جي لاءِ الله پاڪ وٽ هڪ نيڪي لکي وڃي ته الله پاڪ ان نيڪي جي سبب ان کي جنت ۾ داخل فرمائيندو.

(المعجم الاوسط ج 1 ص 19 رقم 32)

رستي جون تڪليف ڏيندڙ

شين جي نشاندهي

پياراپيارا اسلامي ڀائرو! مسلمانن جي راه ۾ اهڙو پٿر وغيره هجي جنهن سبب نوڪر وغيره لڳي سگهي يا شيشي جا ٽڪرا هجن جنهن سان ڪنهن جو پير زخمي ٿي سگهي، يا روڊ تي ڪيلي، پيستي يا انب وغيره جون ڪلون ڪنهن اڇلائيون هجن جنهن سان ڪو شخص ترڪي ڪري پوي، اهي ۽ انهن جهڙيون ٻيون شيون رضاءِ الهي جي نيت سان هٽائڻ ثواب جو ڪم آهي، ائين رستي تي ڪڏ يا گتر جو ڊڪڻ کليل هجي ته ممڪن صورت ۾ ان جو به مناسب بندوبست ڪرڻ گهرجي، کليل گتر ايترا ته خطرناڪ هوندا آهن جو ڪڏهن ڪڏهن ٻار وغيره ان ۾ ڪري مري ويندا آهن جتي لوهه جا ڊڪڻ چوري ٿيڻ جو خطرو هجي اتي سيمنت جا ڊڪڻ لڳائڻ مناسب آهي، هر شخص کي ڪي به جيڪي شيون بين جي لاءِ تڪليف واريون هجن مثلاً ڪلون، گندگي وغيره رستي ۾ نه اڇلايو، جيڪڏهن پنهنجي گهر جو گتر وغيره پرڃي ويو، يا پاڻي اچي ويو، يا گندي پاڻي جو ٻاهريون پاڻي ٿي ويو، اهڙي طرح جا مسئلا هڪدم حل ڪرڻ گهرجن، ۽ ڪپڙا وغيره به ڏوئي ڪري اهڙي جڳهه نه سڪايا وڃن جو رستي تان گذرندڙن تي پاڻي ڪري، ڪنهن جي گهر جي اڳيان اهڙي طرح ڪچرو اڇلائڻ جو ان کي تڪليف پهچي هي گناهه آهي، حقوق عامه تلف ڪرڻ مثلاً اجتماع ذڪر و نعت، چوڪ اجتماع يا ڪنهن به قسم جي ديني يا دنياوي تقريبن جي لاءِ

عام هلندڙن جو رستو بند ڪرڻ ناجائز ۽ گناهه آهي، اهڙي طرح شيون وڪڻڻ جي لاءِ ٺيلهو يا اسٽال لڳائي يا ڄاڻي وائي گاڏي پارڪ ڪري ڪنهن جي گهر، دڪان يا وائهنڙن جو رستو تنگ ڪرڻ به شرعاً جائز ناهي، ها ڪنهن نماز ۾ مسجد ڀرجي وئي ۽ ٻاهر صفون بڻايون ويون يا جنازي جي جلوس جي ڪري رستو گهيري جي ويو ته هي گناهه ناهي، ۽ حاجين جي استقبال جي جلوس ۽ ميلاد جي جلوس ۾ ڪو حرج ناهي.

مسلمان کي راحت ڪا سامان ڪيڙي
پوءِ خود پر ره ڏي آسان ڪيڙي

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

رستي جو حق نمبر (3) سلام جو جواب ڏيڻ 100 مان 90 رحمتون ان کي ملن ٿيون جيڪو...

هن ئي رسالي جي صفحي نمبر 02 تي ڏنل بخاري شريف جي حديث شريف ”رستي تي ويهڻ جا حق“ ۾ رستي جو حق نمبر (3) ”سلام جو جواب ڏيڻ“ جي باري ۾ نيڪي جي دعوت تي مشتمل مدني گل قبول فرمايو: جڏهن ڪو مسلمان سلام ڪري ته ان جو جواب هڪدم ايتري آواز سان ڏيڻ واجب آهي جو سلام ڪرڻ وارو ٻڌي وٺي، سلام ۽ ملاقات جي تمام گهڻي فضيلت آهي، فرمان مصطفيٰ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ آهي: جڏهن ٻه مسلمان ملاقات ڪندا آهن ۽ انهن مان هڪ پنهنجي ساٿي کي سلام ڪندو آهي ته ان مان الله پاڪ جي ويجهو گهڻو محبوب (يعني پيارو) اهو هوندو آهي جيڪو پنهنجي ساٿي سان گهڻي گرم جوشي سان ملاقات ڪندو آهي پوءِ جڏهن اهو

مصافحو ڪندا (يعني هت ملائيندا) آهن ته انهن تي **سوءِ رحمتون** نازل ٿينديون آهن ان مان نوي (90) رحمتون (سلام ۾) اڳرائي ڪرڻ واري تي ۽ ڏهه مصافحي (يعني هت ملائڻ) ۾ اڳرائي ڪرڻ واري جي لاءِ آهن. (مسند البزار ج 1 ص 437 حديث 308) **فرمان مصطفيٰ** صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: جڏهن ٻه مسلمان ملاقات جي وقت پاڻ ۾ مصافحو (يعني هت ملائيندا) آهن ته انهن ٻنهي جي جدا ٿيڻ کان پهريان انهن جي مغفرت ٿي ويندي آهي. (ترمذي ج 4 ص 333 حديث 2736) حضرت علامه عبدالرزؤف مناوي رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ هن حديث پاڪ جي الفاظ ”جڏهن ٻه مسلمان ملاقات جي وقت پاڻ ۾ مصافحو (يعني هت ملائيندا) آهن“ جي حوالي سان فرمائن ٿا: يعني مرد مرد سان يا عورت عورت سان (هت ملائيندا آهن).

(فيض القدير شرح الجامع الصغير ج 5 ص 637 تحت الحديث 8109)

تري رحمتون ٻه ميل قربان يارٻ

مرے بال بچے مری جان يارٻ

پيارپيارا اسلامي ڀائرو! هر مسلمان کي عام طور تي سلام ۽ جوابِ سلام ۽ مصافحو ڪرڻ يعني هت ملائڻ جي سعادت ملندي رهندي آهي، اچو! ”نيڪي جي دعوت“ جو ثواب وڌيڪ حاصل ڪرڻ جي لاءِ ان جي باري ۾ دعوت اسلامي جي مڪتبه المدينه جي شايع ٿيل رسالي ”101 مدني گل“ مان ڪجهه مهڪندڙ گل حاصل ڪرڻ جو شرف حاصل ڪيون ٿا: پيش ڪيل هر هر مدني گل کي سنتِ رسول تي مَحْمُول نه فرمايو (يعني سنتِ رسول نه سمجهو) هن ۾ سنتن کان علاوه بزرگانِ دين رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِنَ کان نقل ڪيل **مدني گل** به شامل آهن. جيستائين يقيني طور تي معلوم نه هجي ڪنهن عمل کي ”سنتِ رسول“ نٿا چئي سگهون.

سلام جا 11 مدني گل

- (1) مسلمان سان ملاقات ڪرڻ وقت انهن کي سلام ڪرڻ سنّت آهي (اسلامي پيڙن به اسلامي پيڙن سان ۽ محارم کي سلام ڪن)
- (2) مڪتبه المدينه جي شايع ٿيل 1332 صفحن تي مشتمل ڪتاب بهار شريعت (جلد 3) صفحي 459 تي لکيل مسئلي جو خلاصو آهي:
- سلام ڪرڻ وقت دل ۾ اها نيت هجي ته جنهن کي سلام ڪرڻ لڳو آهيان ان جو مال ۽ عزت آبرو سڀ ڪجهه منهنجي حفاظت ۾ آهن مان ان مان ڪنهن شيءِ ۾ دخل اندازي ڪرڻ حرام سمجهان ٿو
- (3) ڏينهن ۾ جيترا پيرا به ملاقات ٿئي، هڪ ڪمري مان ٻي ڪمري ۾ هر هر اچڻ وڃڻ ٿئي اتي موجود مسلمانن کي سلام ڪرڻ ثواب جو ڪم آهي (4) سلام ۾ اڳرائي ڪرڻ سنّت آهي (5) سلام ۾ اڳرائي ڪرڻ وارو الله پاڪ جو مُقَرَّب (يعني ويجهڙائي حاصل ڪرڻ وارو ٻانهو) آهي (6) سلام ۾ اڳرائي ڪرڻ وارو تڪبر کان بري (يعني آزاد) آهي جيئن اسان جي مڪي مدني آقا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ جو فرمان آهي: سلام ۾ اڳرائي ڪرڻ وارو تَكَبُّرُ کان بري آهي.
- (شعب الإيمان ج 6 ص 433 حديث 8786) (7) سلام (۾ اڳرائي) ڪرڻ واري تي 90 رحمتون ۽ جواب ڏيڻ واري تي 10 رحمتون نازل ٿين ٿيون.
- (ڪيمياءِ سعادت ج 1 ص 394) (8) اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ (يعني توهان تي سلامتي هجي) چوڻ سان 10 نيڪيون ملنديون آهن، گڏ وَرَحْمَةُ اللهِ (۽ الله جي رحمت ٿئي) به چوندا ته 20 نيڪيون ٿي وينديون ۽ وَبَرَكَتُهُ (ان جون برڪتون به ٿين) شامل ڪنداسين ته 30 نيڪيون ٿي وينديون ڪجهه ماڻهو سلام سان گڏ ”جنت المقام ۽ دوزخ الحرام“ جا الفاظ به وڌائيندا آهن هي غلط طريقو آهي، بلڪ ڪجهه ماڻهو ته معاذ الله ائين پڻ چوندا آهن،

”اوهان جا ٻار منهنجا غلام“ منهنجا آقا اعليٰ حضرت، امام اهل سنت، مُجَدِّدِ دِينِ ۽ ملت مولانا شاهه امام احمد رضا خان رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ فتاويٰ رضويه جلد 22 صفحي 409 تي فرمائن ٿا: گهٽ مان گهٽ اَسْلَامُ عَلَيْكُمْ ۽ ان کان بهتر وَرَحْمَةُ اللهِ مَلَائِئِ، ۽ سڀ کان بهتر وَبَرَكَتُهُ شامل ڪرڻ ۽ ان تي ڪجهه زيادتي ناهي، ان اَسْلَامُ عَلَيْكُمْ چيو ته هي وَعَلَيْكُمْ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللهِ چوي ۽ جيڪڏهن ان اَسْلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللهِ چيو ته هي وَعَلَيْكُمْ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَتُهُ چوي ۽ ان وَبَرَكَتُهُ تائين چيو ته هي به ايترو چوي ان کان وڌيڪ ناهي. والله تعالى اعلم (9) ائين جواب ۾ وَعَلَيْكُمْ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَتُهُ چئي ڪري 30 نيڪيون وڌيڪ حاصل ڪري سگهجن ٿيون (10) ائين سلام جو جواب يڪدم ۽ ايڏي آواز سان ڏيڻ واجب آهي جو سلام ڪرڻ وارو ٻڌي وٺي (11) سلام ۽ سلام جي جواب جو صحيح تَلْفِظُ ياد ڪري وٺو، پهريان مان چوان ٿو اوهان ٻڌي ڪري ڏهرايو: اَسْلَامُ عَلَيْكُمْ هاڻي پهريان مان جواب ٻڌايان ٿو پوءِ اوهان ڏهرايو: وَعَلَيْكُمْ السَّلَامُ

رضائے حق کيئے تم سلام عام کرو

سلامتی کے طلبگار ہو سلام کرو

صَلُّوا عَلَيَّ الْحَبِيبِ صَلَّى اللهُ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ

هٿ ملائڻ جا 14 مدني گل

- (1) ٻن مسلمانن جو ملاقات جي وقت ٻنهي هٿن سان مصافحو يعني هٿ ملائڻ سنت آهي (2) هٿ ملائڻ کان پهريان سلام ڪيو (3) موڪلائڻ وقت به سلام ڪيو ۽ (ان مهل) هٿ به ملائي سگهو ٿا (4) نبي مُكْرَم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ جو فرمان آهي: جڏهن به مسلمان ملاقات ڪندا ۽ مصافحو ڪندا ۽ هڪ ٻئي کان خيريت معلوم ڪندا

آهن ته الله پاڪ انهن جي درميان سو رحمتون نازل فرمائيندو آهي جنهن مان نوانوي رحمتون گرم جوشي سان ملڻ واري ۽ سني نموني پنهنجي پاءِ خيريت پچڻ واري جي لاءِ هونديون آهن.

(المعجم الاوسط ج 5 ص 380 حديث 7672) (5) هت ملائڻ دوران درود شريف پڙهو، هت جدا ٿيڻ کان پهريان **إِنْ شَاءَ اللَّهُ** اڳيان پويان گناه بخشيا ويندا (6) هت ملائڻ وقت درود شريف به پڙهي سگهو ٿا، ٿي سگهي ته هي دعا به پڙهو: **يَغْفِرُ اللَّهُ لَنَا وَ لَكُمْ** (يعني الله اسان جي ۽ توهان جي مغفرت فرمائي) (7) به مسلمان هت ملائڻ جي دوران جيڪا دعا گهرندا **إِنْ شَاءَ اللَّهُ** قبول ٿيندي ۽ هت جدا ٿيڻ کان پهريان بنهي جي مغفرت ٿي ويندي. **إِنْ شَاءَ اللَّهُ** (8) پاڻ ۾ هت ملائڻ سان دشمني ختم ٿيندي آهي (9) مسلمان کي سلام ڪرڻ، هت ملائڻ بلڪ محبت سان ان جو ديدار ڪرڻ سان به ثواب ملندو آهي حديث شريف ۾ آهي: جيڪو پنهنجي مسلمان پاءِ ڏانهن محبت پري نظر سان ڏسي ۽ ان جي دل ۾ عداوت نه هجي ته نگاه هٽائڻ کان پهريان بنهي جا پويان گناه بخشيا ويندا آهن. (المعجم الاوسط ج 6 ص 131 حديث 8251) (10) جيترا پيرا ملاقات ٿي هر پيري هت ملائي سگهو ٿا (11) اڄڪلهه ڪجهه ماڻهو بنهي طرف کان هڪ هت ملائيندا بلڪ صرف آڱريون پاڻ ۾ ٽڪرائيندا آهن هي سڀ خلاف سنت آهي (12) هت ملائڻ کان پوءِ پنهنجو ئي هت چمڻ مڪروه آهي. (بهار شريعت ج 3 ص 472) (هت ملائڻ کان پوءِ پنهنجو هت چمڻ وارا اسلامي پائر پنهنجي عادت ڪين) ها ڪنهن بزرگ کان هت ملائڻ کان پوءِ برڪت حاصل ڪرڻ جي لاءِ پنهنجو هت چمي ورتو ته ڪا ڪراهت ناهي جيئن اعليٰ حضرت **رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ** فرمائن ٿا: جيڪڏهن ڪنهن سان مصافحو ڪيو پوءِ برڪت جي لاءِ

پنهنجو هٿ چمي ورتو ته ممانعت جو ڪو سبب ناهي جڏهن ته جنهن سان هٿ ملايو اهو انهيءَ هستيءَ مان هجي جنهن کان برڪت حاصل ڪئي ويندي هجي. (جَدُّ الْمُتَارِ، ڪتاب الحظر والاباحه، باب الاستبراء وغيره مقوله 4551 غير مطبوعه) **(13)** جيڪڏهن امرد (يعني خوبصورت چوڪري) سان (يا ڪنهن مرد) سان هٿ ملائڻ ۾ شهوت ايندي هجي ته ان سان هٿ ملائڻ جائز ناهي بلڪ جيڪڏهن ڏسڻ ۾ شهوت اچي ته هاڻي ڏسڻ به گناهه آهي. (درمختار ج 2 ص 98) **(14)** مصافحو ڪرڻ وقت ستڻ هي آهي ته هٿ ۾ رومال وغيره رکاوٽ نه هجي، ٻئي تريون خالي هجن ۽ تريءَ سان تري ملڻ گهرجي.

(بهار شريعت ج 3 ص 471)

غير عورت سان هٿ ملائڻ جو عذاب

هڪ ڊگهي حديث پاڪ ۾ هي به آهي؛ جنهن ڪنهن اَجَنَبِيَّهَ (يعني اهڙي عورت جنهن سان نڪاح هميشه لاءِ حرام نه هجي) عورت سان مصافحو ڪيو (يعني هٿ ملايو) ته اهو قيامت جي ڏينهن ان حالت ۾ ايندو جو ان جو هٿ باهه جي زنجير سان ٻڌل هوندو. (قرة العيون ص 389 دعوت اسلامي جي مڪتبه المدينه جي شايع ٿيل 1197 صفحن تي مشتمل ڪتاب ”بهار شريعت“ (جلد 3) صفحي 446 تي آهي: (اجنبيه) کان مصافحو (يعني هٿ ملائڻ) جائز ناهي انهيءَ ڪري حضور اقدس ﷺ بيعت وقت به عورتن سان مصافحو نه فرمائيندا هئا صرف زبان سان بيعت وٺندا هئا، ها جيڪڏهن اها گهڻي پوڙهيءَ هجي جو محل شهوت نه هجي (يعني جنهن کي ڏسڻ سان شهوت نه اچي) ته هاڻي ان سان مصافحي ۾ حرج ناهي، ائين

جيڪڏهن مرد گهڻو پوڙهو هجي جو فتني جو انديشو ئي نه هجي
ته مصافحو ڪري سگهي ٿو.

(بهار شريعت ج 3 ص 446)

زنانِ غير سے بھائی مُصافحہ مت ڪر
هوا ہے جرمِ يہ گر ڪر لے توبہ حق سے ڏر

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

رستي جو حق نمبر (4)

نيڪي جو حڪم ڪرڻ ۽ برائي کان منع ڪرڻ

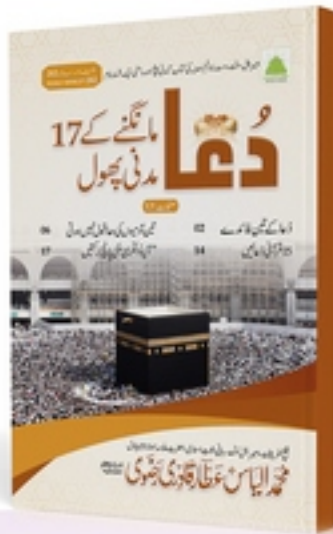
هن ئي رسالي جي صفحي نمبر 02 تي ڏنل بخاري شريف جي حديث
شريف ”رستي تي ويهڻ جا حق“ مان رستي جو حق نمبر (4) ”نيڪي
جو حڪم ڏيڻ ۽ برائي کان منع ڪرڻ“ جي باري ۾ نيڪي جي
دعوت جا مدني گل حاضر آهن: نيڪي جو حڪم ڏيڻ ۽ برائي کان
منع ڪرڻ جي ثواب جي ته ڪا انتها ناهي، رستي تي اڪثر ان جو
گهڻو موقعو ملندو آهي، مثلاً اوھان وينا هئا، ڪو ملاقات جي لاءِ
آيو بغير سلام جي هت ملائڻ لڳو ته ان کي انهيءَ طرح نيڪي جي
دعوت ڏئي سگهجي ٿي ته ادا! ملاقات لاءِ اچڻ واري جي لاءِ هت
ملائڻ کان پهريان سلام ڪرڻ سنت آهي، ڪجهه ماڻهو سلام ڪندي
وقت جهڪندا آهن انهن کي به موقعي مناسب سان انهن جي ظرف
(يعني حوصلي) جي مطابق سمجھائي سگهجي ٿو. مثال طور ان کي
چيو وڃي: دعوت اسلامي جي مڪتبه المدينه جي شايع ٿيل ڪتاب
بهار شريعت جلد 3 صفحي 464 تي مسئلي نمبر 31 تي آهي: ڪجهه
ماڻهو سلام جي وقت جهڪي ويندا آهن هي جهڪڻ جيڪڏهن

رڪوع جي حد تائين هجي ته حرام آهي ۽ ان کان گهٽ هجي ته مڪروه آهي.

(بهار شريعت جلد 3 ص 464)

ها هت چمڻ جي لاءِ جهڪڻ ۾ حرج ناهي بلڪ بنا جهڪڻ جي هت چمڻ دشوار آهي، هن نيڪي جي دعوت جو احسن طريقو هي آهي ته ٿي سگهي ٿو اوهان وٽ مدني بيگ هجي ۽ ان ۾ مڪتبه المدينه جي شايع ٿيل رسالن سان گڏوگڏ ”10 مدني گل“ نالي ڪجهه رسالا به موجود هجن ته اوهان انهيءَ رسالي مان هي ”مدني گل“ ڏيکاريو، زهي نصيب ڏيکارڻ کان پوءِ سنين سنين نيتن سان اهو رسالو ان ملاقاتي کي تحفي ۾ پيش ڪريو، جي ها! سنين سنين نيتون ته هر ڪم کان پهريان ڪرڻ ئي گهرجن، هڪ به سني نيت نه هئي ته ثواب نه ملندو، مثلاً رسالو ڏيڻ وقت هي نيت ڪريو ته ”رضاءُ الهي جي لاءِ تحفو پيش ڪري هڪ مسلمان جو دل خوش ڪري رهيو آهيان“ جيڪڏهن بغير سني نيت جي نيڪي جي دعوت ڏينداسين، انفرادي ڪوشش ڪنداسين، سنتون ٻڌائينداسين، سنتن پري اجتماع ۽ مدني قافلي ۾ سفر جي دعوت ڏينداسين نيڪ اعمال جي ترغيب ڏيارينداسين ته ثواب نه ملندو.

اینڈر ہفتی جو رسالو

عالمی مدنی مرکز فیضانِ مدینہ محلہ سوداگران پراٹی سبزی منڈی کراچی

UAN: +92 111 25 26 92 Ext: 7213

Web: www.dawateislami.net / E-mail: translation@dawateislami.net